

MARMOR PARIUM
INSCRIPTIONES GRAECAE XII 5, 444, 263/2. pre n.e

KEKROPS – 1528. pre n.e. (civilizacijska figura, uveo brak, pismenost, mnoge kultove, predstavljan kao pola čovek-pola zmija)

KRANAJ – 1532. pre .n.e.

AMFIKTION – 1522. pre n.e.

ERIHTONIJE – 1511. pre n.e. (rodila ga zemlja-Ge, navodno uveo Panatenejske svečanosti)

PANDION – 1506. pre n.e. (jedan od heroja koji su dali imena Klistenovim filama)

EREHTEJ – 1410. pre n.e. (rodila ga zemlja, vodio rat sa Eleusinom, njegov unuk je Jon, rodonačelnik jonskog plemena; eponimni heroj)

EGEJ – 1295. pre n.e. (eponimni heroj)

TEZEJ – 1259. pre n.e. (sproveo sinoikizam, ujedinjenje Atike)

MENESTEJ – 1209. pre n.e. (predvodio Atinjane pod Trojom)

DEMOFONT – 1208. pre n.e.

DIOGNET – 907. pre n.e.

OSTALA TRADICIJA (Aristotel, Plutarh ...)

TIMOITAS – druga polovina XII veka

MELANT – poslednja četvrtina XII veka

KODRO – rani XI vek (“poslednji kralj”)

MEDONT – XI vek (kralj ili prvi doživotni arhont)

DRAKONTOVO ZAPISIVANJE ODREDBI OBIČAJNOG PRAVA (*THESMOI*)

- u godini arhonta Aristehma (621/620. pre n.e., po Aristotelu, „Atinski ustav“, pogl. 4); sam Drakont je bio jedan od *tesmoteta*.

- po „Atinskom ustavu“, uveo tkzv. „hoplitski cenz“, tj. , „politička prva su bila data onima koji su sebi nabavljali bojnu opremu“.

- „Atinski ustav“ spominje sledeće službenike i kolektivne organe: *arhonte*, *blagajnike*, *stratege*, *hiparhe*, *pritane*=veće od 401 člana, *Areopag*.

- ostali narativni izvori: ANDOKID, DEMOSTEN (sudski govori, gde kaže da je konsultovao i stelu, v. dole), ARISTOTEL (*Politika* 1274b: Δράκοντος δὲ νόμοι μὲν εἰσί, πολιτεία δ' ὑπαρχούση τοὺς νόμους ἔθηκεν: ἴδιον δ' ἐν τοῖς νόμοις οὐδὲν ἔστιν ὃ τι καὶ μνείας ἄξιον, πλὴν ἡ χαλεπότης διὰ τὸ τῆς ζημίας μέγεθος), PLUTARH (*Solonova biografija*).

- natpis iz Atine (*Inscriptiones Graecae* I³ 104) iz 409/8. godine: Δράκοντος νόμον τὸμ περὶ τῷ φό[ν]ο ἀναγρα[φ]σά[ν]τον οἱ ἀναγραφῆς τὸν νόμον παραλαβόντες παρὰ τῷ β[α]σ[ι]λέ[ως] με[τ]ὰ τῷ γραμμ[α]τέος τῆς βουλῆς ἐστέλει λιθίνει καὶ κα[τ]α[θ]έν[τ]ον πρόσ[θ]ε[ν] τῆς στοᾶς τῆς βασιλείας: οἱ δὲ πολεταὶ ἀπομ[ι]σθο- σ[άν]τον κατὰ τὸν νόμον, οἱ δὲ ἐλλενοταμίαι δόντον τὸ ἀρ[γ]ύ[ρ]ι[ον]. πρῶτος ἄχσον. καὶ ἑὰμ με' κ [π]ρονοί[α]ς [κ]τένει τίς τινα, φεύγε[ν]: δικάζεν δὲ τὸς βασιλέας αἰτιό[ν] φό[ν]ο --- β[ο]λεύσαντα: τὸς δὲ ἐφέτας διαγν[ὸ]ν[α]ι. αἰδέσα- σθαι δ' ἑὰμ μὲν πατέ[ρ] ἐῖ ἔ ἀδελφός[ς] ἔ θυῆς, θάπαντ[α]ς, ἔ τὸν κο[λ]ύοντα κρατῆν: ἑὰν δὲ με' θυῶτοι ὄσι, μέχρ' ἀνεφ[σι]ότητος καὶ ἀνεφσιῶ, ἑὰν θάπαντες αἰδέσ[θ]ασθαι ἐθέλοσι, τὸν κο[λ]ύοντα [κ]ρατῆν: ἑὰν δὲ τούτον μεδὲ θυῆς ἐῖ, κτένει δὲ ἄκο[ν], γνῶσι δὲ θυοῖ [πε]ντέκοντα καὶ θυῆς θυοῖ ἐφέται ἄκοντ[α] κτεῖναι, ἐσέσθ[ο]ν δὲ θυοῖ φ[ρ]άτορες ἑὰν ἐθέλοσι δέκα: τούτος δ]ὲ θυοῖ πεντέκο[ν]τ[α] καὶ θυῆς ἀρ[ι]στ[ί]νδεν θαιρέσθον. καὶ θυοῖ δὲ πρ[ό]τε[ρ]ον κτέ[ν]α[ν]τε[ς] ἐν τῷ[δε] τῷ θεσμῷ ἐνεχέσθον. προειπὲν δ]ὲ τῷ κτέναγ[ν]τι ἐν ἀγορᾷ μέχρ' ἀνεφσιότητος καὶ ἀνεφσιῶ: συνδιόκ[εν] δὲ [κ]ἀνεφσιός καὶ ἀνεφσιὸν παῖδας καὶ γαμβρός καὶ πενθερός καὶ φρ[ά]τ[ε]ρ[ας] ---- αἰτιος [ἐῖ] φό[ν]ο ---- τὸς πεντέκοντ[α] καὶ θένα --- φόνο θέλοσ[ι] --- ἑὰν δ]ὲ [τ]ις τὸν ἀνδρ[ο]φόνον κτένει ἔ αἰτιος ἐῖ φόνο, ἀπεχόμενον ἀγορᾷς ἐφορί[ας] κ[α]ὶ ἄθλον καὶ θιερόν Ἀμφικτυονικόν, θόσπερ τὸν Ἀθηνάϊον κτέναγ[ν]τα, ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐνέχεσθαι: διαγιγνώσκεν δὲ τὸς ἐφ[έ]τα[ς] --- τει ἐμεδ[α]πῆι ---]ONAT· ---ΑΝΑ· Ν[ε] --- ἄρχοντ[α] χερῶν ἀδίκον ---- χερῶν ἀδίκον κτένει -]Σ[ε] --- διαγιγνώσκ[ε]ν δὲ τὸς ἐφ[έ]τας ----

ἐλευθε[ρ]ος ἔϊ. κα[ὶ] ἂν φέροντα ἔ ἄγοντα βίαι ἁδίκος εὐθὺς] ἀμυνόμενος κτέ[ν]ει, ὕ[ε]ποινὲ τεθνάναι ---]ΣΕΧΟΝΤΟΒ· ΙΑΝ·Λ[---- τ]ὲν ἀπόστα *Drakontov zakon o ubistvu*: članovi komsije za zapisivanje zakona neka ga uklešu, pošto ga preuzmu od (arhonta) kralja, zajedno sa sekretarom Veća, na kamenu ploču i postave ispred kraljevskog trema; poletai neka u skladu sa zakonom sklope ugovor (o izradi stele) a blagajnici Saveza neka daju novac. Prva ploča: i ako neko ne ubije drugog čoveka sa predumišljajem, neka bude prognan: (arhonti) kraljevi neka predsedavaju? sudjenju za ubistvo - - - onaj koji je planirao, a efeti neka donesu presudu; [neka dobije oprost ako postoji otac (žrtve)], brat ili sinovi, od svih, a ako se neko proftivi, neka odnese prevagu]; ako niko od njih nije živ, (neka mu oprostite rodjaci, sve) do braće od stričeva i ujaka i njihovih sinova, [ako svi to žele], a ako neko ne želi, neka on nadvlada; [ako niko od ovih nije živ, a ubica je izvršio] ubistvo bez predumišljaja i [sud od 51 efeta presudi da je ubio bez zle namere], neka (umesto rodjaka pomilovanje dâ) 10 članova (žrtvine) [fratrije, ako žele], a njih neka odabere sud od 51 efeta po (plemenitom) poreklu; neka i oni koji su ranije počinili ubistvo [potpadaju pod ovaj zakon]; neka ubicu na agori optuže (rodjaci) do [brata od strica i ujaka i njihovog sina], i neka ga gone i brat od strica i ujaka [i njihovi sinovi i zet i tast] i članovi (žrtvine) fratrije - - - ako bude kriv za ubistvo [pedeset] i jedan - - - ubistvo - - - ako neko [ubije ubicu ili je odgovoran za njegovo ubistvo, dokle god ostane daleko od pograničnih trgova] i [igara i amfiktionskih žrtvi, neka ima isti tretman kao onaj koji je ubio Atinjanina], a efeti [neka donesu presudu u njegovom slučaju] - - -.

ATINSKI SUDOVI:

AREOPAG: ubistvo sa predumišljajem (članovi Areopaga, bivši arhonti)

SUD KOD PALADIONA: ubistvo bez predumišljaja, ubistvo stranca, meteka ili roba (arhont basileus i efeti)

SUD KOD DELFINIONA: ubistvo u samoodbrani, ubistvo preljubnika, tiranina ili lopova (efeti)

SUD U FREATONU: drugo ubistvo izgnanog ubice (efeti)

SUD U PRITANEJU: nepoznat počinilac ubistva, ubistva koja su počinile životinje ili predmeti (efeti?)

SOLON (? – OKO 560.)

- izvori: HERODOT, ARISTOTEL, PLUTARH, DIOGEN LAERTIJE.
- arhont 594/3.
- *seisahteja* = “skidanje tereta”: ukidanje dugova za koje je zalog bila zemlja, ukidanje statusa *hektemora*, ukidanje dužničkog ropstva.
- Cenzovska reforma:
- Četiri klase bazirane na bogatstvu:
 - *Pentakosiomedimni*: > 500 medimni (1 med. 52 litara) = aristokratija
 - *Hippeis*: “konjanici”: $500 > x > 300$ = konjica
 - *Zeugiti*: “vlasnici para volova”: $300 > x > 200$ = *hopliti*
 - *Teti*: “najamni radnici”: $200 > x$ = veslači
- Biranje arhonata žrebom među 40 kandidata predloženih od strane 4 rodovske file; arhonti birani samo među pripadnicima dveju prvih klasa.
- *Boule* (“veće”) of 400, po 100 iz svake file: priprema sastanke *eklesije* (skupštine).
- Areopag (“Aresovo brdo”): bivši arhonti, čuvaju zakone, nadziru ustav, mogu da kažnjavaju i nameću globu, sude za udruživanje protiv ustavnog poretka.
- Porotni sud (helijeja) kao apelacioni sud sastavljen od pripadnika sve četiri klase.
- Povratak izgnanih i prodatih u roblje.

POSLEDICE SOLONOVE DELATNOSTI:

- *Politička moć zasnovana na bogatstvu, ne poreklu;*
- *Političke odluke više nisu samo u rukama Areopaga, već i Veća od 400 članova i narodne skupštine;*
- *Atina posle Solona: nezadovoljstvo, građanski sukobi, uzdizanje Pizistrata.*

PISISTRAT (oko 600-528/7)

- ***anarchia*, 589/8. i 584/3.; arhont Damasija ostaje na vlasti 2 godine i 2 meseca (583/2-581/80).**
- **Izvori za Pisistrata:**
 - Herodot, Tukidid, atidografi, spiskovi arhonata, Aristotelov *Atinski ustav*, Plutarh, Diogen Laertije
- **Stranke:**
 - "ljudi iz ravnice" = *pediakoi* pod vodjstvom Likurga Aristolaidinog sina (oligarsi)
 - "ljudi sa obale" = *paraloi* pod vodjstvom Megakla, Alkmeonovog sina, oca reformatora Klistena i Periklovog dede (umereni)
 - "ljudi preko planine" = *hyperakrioi* ili *diakrioi* pod vodjstvom Pisistrata Hipokratovog sina (po Plutarhu θητικὸς ὄχλος καὶ μάλιστα τοῖς πλουσίοις ἀχθόμενος).
- **Pisistrat kao *demotikotatos* = "bio na glasu kao veliki demokrata" (*Atinski ustav* 14).**
- **Uspešan vodja (*polemarh*?) u ratu protiv Megare, oko 565., kada uspeva da osvoji megarsku luku Niseju.**
- **Prvo osvajanje vlasti 561/0. uz pomoć tkzv. *korynephoroi*, telohranitelja naoružanih buzdovanima (a ne *doryphoroi*,**

„kopljanici“), dodeljenih od strane narodne skupštine, na predlog Aristionov.

- Nakon dva proterivanja i dva povratka? (*Atinski ustav*: I proterivanje u šestoj godini vladavine, II osvajanje vlasti dvanaeste godine iza toga, II proterivanje sedme godine iza toga, III osvajanje vlasti u jedanaestoj godini iza toga) vladao bez prekida do smrti, 33 godine nakon prvog dolaska na vlast (528/7.); sigurni su samo oni datumi uz koje se spominje ime arhonta: početak tiranije 561/0. (Komeja), I proterivanje 556/5. (Hegesija), smrt 528/7. (Filonej), a ako pretpostavimo da je samo jednom proteran i da je to izgnanstvo trajalo 10 godina, dolazimo do 546/5. kao godine drugog i konačnog povratka na vlast.

	BAUER.	POLAND.	KENYON.	REINACH.	V. WIL.-M.	BURY.
First τυραννίς . . .	5	5	5	5	5	c. 5
First exile	6	6	4	3	4	6
Second τυραννίς . .	1	6	6	6	2	1 -
Second exile . . .	10	10	10	10	10 +	10
Third τυραννίς . . .	11	6	8	c. 9	11 +	c. 12
Years of τυραννίς . .	17	17	19	c. 20	18 +	17 to 19
Years of exile . . .	16	16	14	c. 13	14 +	16 -

- Izbori za državne službenike održavani svake godine, zakoni nisu menjani (“upravljao državom više kao dobar građanin nego kao tiranin” – *Atinski ustav* 14).
- Pozajmljivao novac siromašnima za obavljanje setve, uveo desetinu/dvadesetinu na prihod sa zemlje, postavio sudije po demama (*Atinski ustav* 16).
- Atinska kontrola Tračkog hersoneza, kontrola ostrva Naksosa i osvajanje Sigeja.
- Gradske Dionisije - 534/3. (kraj marta).
- Velike/Male Panateneje – 566 (?) (avgust).
- Zapisivanje *Ilijade* i *Odiseje*.
- Atenin hram na Akropolju (“Stari hram”, sagrađen pred kraj Pisistratove vladavine ili neposredno nakon njegove smrti).
- Hram Apolona Patroosa na agori.
- Početak gradjenja hrama Olimpijskog Zeusa, najvećeg u kontinentalnoj Grčkoj, koji je završen tek u vreme cara Hadrijana.
- Česma *enneakrounos* na agori.

VLADAVINA PISISTRATOVIH SINOVA (528/7-510.)

- Pisistrat imao dva sina od žene Atinjanke: Hipiju i Hiparha i dva od žene Argivke: Iofonta i Hegesistrata zvanog Tesal.
- Do 514., kada su Harmodije i Aristogiton iz roda Gefireja ubili Hiparha, vladavina bila blaga, nakon toga postaje oštrija.
- Proterani Alkmeonidi (prethodno je Klisten 525/4. bio arhont) pokušavaju da obore tiraniju 513. iz svoje baze u severnoj Atici, ali im ne polazi za rukom: obnavljaju hram u Delfima koji je stradao u požaru 548/7. i time stiču naklonost lokalnog sveštenstva, na čiji nagovor Spartanci upućuju najpre Anhimolija protiv Hipije morem (511.), a nakon propasti ovoga pohoda, 510. kralj Kleomen kopnenim putem upada u Atiku i opседа Hipiju na akropolju.
- Pošto su mu zarobljeni članovi porodice koje je pokušao da evakuiše iz Atine, Hipija je prinudjen da prihvati izgnanstvo; Atinjani donose odluku o doživotnom izgnanstvu za njega i njegove potomke.
- Hipija odlazi u Sigej (tamo kuje novac sa sovom i legendom HIP) i potom na dvor Darija I.

KLISTENOVE REFORME

FILA	"TRITIJA"			
	ASTY ("grad")		MESOGEIA (unutrašnjost)	PARALIA (obala)
	"Centralne opštine"	"Prigradske opštine"		
Erehtejida (po Erehteju, kralju Atine)		Euonymon Agyle	Cephisia	Lamptrai Anagyrus
Egejida (po Egeju, Tezejevom ocu)	Collytus	Ancyle Colonus	Erchia Gargettus Icaria Teithrasus	Halai Araphenides Philaidai
Pandionida (po Pandionu, kralju Atine)	Cydathenaion	Cytheraioi	Paiania	Myrrhinus Angeleis Prasiai Probalinthus Steiria
Leontida (po istoimenom atinskom heroju)	Leuconoe Cholleidai Scambonidai	Halimus	Eupyrides Cropia Paionides Hecale	Phrearrhoi Sunium
Akamantida (po Akamantu, Tezejevom sinu)		Cerames Cholarges Hermeion	Sphettus Cephale Hagnus Prospaltes	Thoricus
Ojneida (po Ojneju, Dionisovom ili Pandionovom sinu)	Oa	Laciadai Perithoedai	Acharnai	Thria Cothocidai Phile
Kekropida (po Kekropsu, prvom kralju)		Melite Xypete	Phlia Athmonia	Exone Halai Esonides

Atine)				
Hipotontida (po istoimenom Posejdonovom sinu)	Coele	Piraeus	Decelea	Eleusis Oenoe (istočna)
Ajantida (po Ajantu, kralju Salamine)		Phaleron	Aphidna	Marathon Oenoe (zapadna) Rhamnus
Antiohida (po Antiohu, Heraklovom sinu)		Alopece	Pallene	Anaphlystus Egilia Amphitrope Ateneis Thorai

DRŽAVNI ORGANI DEMOKRATSKE ATINE NAKON KLISTENOVIH REFORMI

BOULE (VEĆE OD 500 ČLANOVA):

- Sačinjavaju ga predstavnici prve tri Solonove imovinske klase
- Od 450. se biraju kockom od kandidata predloženih u demama
- Od IV veka atinski građani mogu samo dva puta u životu obavljati dužnost većnika
- File se smenjuju po redu koji je utvrđen žrebom
- *Epistat* i sa njim jedna od tri tritije njegove file dežuraju tokom 24 časa
- Nakon Efijaltovih reformi 462/1. godine dobija veća ovlašćenja
- Poslovi koje obavlja Veće od 500 članova
 - *Saziva narodnu skupštinu i od 450. predsedava njenim sastancima*
 - *Prima poslanike i službena pisma upućena atinskom polisu*
 - *Probouleusis – Veće odredjuje teme za dnevni red narodne skupštine i utvrđuje predloge za usvajanje (ovo drugo nije obavezno); na sastanku skupštine svaki Atinjanin može da predloži novu odluku ili amandaman na postojeći predlog Veća; ako se pojavi nova tema ra raspravu, skupština može ovlastiti Veće da pripremi probouleumu za sledeći sastanak*
 - *Nadzire državnu administraciju i rad komisija izabranih za obavljanje konkretnih poslova*
 - *Vodi brigu o javnim finansijama i hramovnim riznicama na teritoriji Atike*
 - *Brine za gradnju i održavanje ratnih brodova i ostale pomorske opreme, kao i za konjanike i njihove konje, čije je izdržavanje plaćano iz državne kase*

- *Obezbedjuje sredstva za nagrade pobednicima na Panatenejskim svečanostima, izgradnju i održavanje javnih građevina, isplatu pomoći invalidima koje izdržava država*
- *Obavlja dokimasiju i eutinu arhonata i buleuta*

NARODNA SKUPŠTINA

- Najčešće se sastaje na Pniksu u jugozapadnom delu grada, od IV veka češće u Dionisovom pozorištu na južnim obroncima Akropolja; prisutni su punopravni građani starosti od 20 godina naviše
- Sastaje je 4 puta po pritaciji, tj., 40 puta godišnje, a prvobitno jednom u toku pritacije (*kyria ekklesia*)
- Sazivaju je pritani i od 450. godine predsedava jedan od njih - epistat; prethodno su to, najverovatnije, obavljali arhonti; od ranog IV veka predsedava devetorica *proedara* – komisija Veća od 500 članova izabrana kockom medju pritanimi fila koje trenutno nemaju pritaciju
- Novčana nadoknada za prisustvovanje sastancima narodne skupštine uvedena 403. godine (Agirije, najpre jedan obol, potom 2 pa 3)
- Glasalo se tajno kada je bio potreban kvorum (ostrakizam, dodeljivanje građanskog prava), inače javno, dizanjem ruke (*heirotonija*), kada nije potreban kvorum, a većinu utvrđuju predsedavajući magistrati
- Poslovi koje obavlja narodna skupština:
 - *Sprovodi glasanje o ostrakizmu (poslednji put 417/6. ili 415. godine, kada je proteran Hiperbol)*
 - *Bira vojne i finansijske službenike (u IV veku, od oko 1.200 službenih lica atinskog polisa, skupština je glasanjem birala 100, dok su ostali, tj., 500 većnika i 600 drugih magistrata, birani kockom), kontroliše ih*

svakog meseca, smenjuje, sudi im i kažnjava ih ako je nezadovoljna kako obavljaju svoj posao

- *Donosi zakone (nomoi) većinom glasova prisutnih građana (410/9. godine izvršena je revizija svih zakona i važeći zakoni su zapisani na kamene stele da se samo njima služe i da imaju veću snagu od odluka narodne skupštine – psefizmi)*
- *Donosi odluke (psefizme) o konkretnim pitanjima trenutne unutrašnje ili međunarodne političke situacije*
- *Dodeljuje građansko pravo zaslužnim strancima*
- *Sudi u slučajevima eisangelije – veleizdaje (svrgavanje demokratije, izdaja na ratnom pohodu, velika uvreda naneta kultu, zlonamerno iznošenje lažnih podataka pred atinski narod)*

STRATEZI

- **Biraju se hirotonijom od 501/500., na godinu dana, po jedan iz svake file; biraju se u proleće (nakon šeste pritanije) da bi preuzeli dužnost početkom atinske civilne godine, tj., sredinom leta; broj mandata nije ograničen**
- **Od 487/6., kada polemarh, kao i ostali arhonti, počinje da se bira kockom od prethodno izabranih kandidata (*klerosis ek prokriton*), stratezi postaju sve važniji**
- **Komanduju pešadijom i flotom i postaju političke vodje: imaju direktan pristup skupštini, kojoj mogu iznositi predloge na usvajanje**
- **Kasnije je delimično (u slučaju da određene godine jedna fila ima dvojicu dobrih kandidata, a neka nijednog), a onda i potpuno napušteno strogo biranje stratega po filama; *strategos autokrator* od skupštine dobija posebna ovlašćenja da tokom vojnog pohoda na licu mesta donosi odluke bez konsultovanja skupštine**

- Poslovi koje obavljaju stratezi:
 - *Komanduju kopnenim i pomorskih pohodima, obično jedan po pohodu, redje više njih*
 - *Obavljaju mobilizaciju i brinu se za održavanje flote sistemom trijerarhije (liturgija za bogate građane koja je obuhvatala komandovanje, održavanje i popravku broda koji je država izgradila, snabdela osnovnom opremom i obezbedila platu za posadu; troškovi ove liturgije iznosili su oko jedan talent=6000 drahmi)*
 - *Sude u slučajevima izbegavanja vojne službe, neopravdanog napuštanja vojnog pohoda i u parnicama koje se tiču trijerarhije*
 - *Od IV veka jedan strateg predvodi hoplite, drugi je zadužen za odbranu Atike, treći i četvrti za odbranu Pireja, peti za trijerarhiju, a ostala petorica se upućuju tamo gde se ukaže potreba*
 - *Po okončanju službe prolaze kroz proceduru eutine, a i pre toga se svake pritanije u skupštini glasalo o tome kako obavljaju svoje dužnosti; u slučaju negativnog ishoda glasanja, svaki strateg je mogao biti uklonjen ili, čak, izveden na sud*

ARHONTI

- **Od 487/6. počinju da se biraju kockom od prethodno izabranih kandidata (*klerosis ek prokriton*), a potom je i preliminarni izbor zamenjen žrebom; testmotetima je dodeljen sekretar, te su tako sačinjavali kolegijum od deset članova predlaganih na nivou fila**
- **Od 457/6. i zeugiti se mogu birati na funkciju arhonata**
- **Biraju se na položaj arhonta samo jednom u životu i po okončanju jednogodišnje službe postaju doživotni članovi Areopaga**

- Dokimasiju kandidata za arhonte obavljaju članovi Veća od 500 i narodni sud; dokimasija obuhvata pitanja o ocu, njegovoj demi, dedi, majci, majčinom ocu i njegovoj demi, porodičnim svetinjama, porodičnoj grobnici, poštovanju prema roditeljima, plaćanju poreza i služenju vojske
- Poslovi koje obavljaju arhonti:
 - *Od kraja V veka imaju uglavnom verska i sudska ovlašćenja*
 - *Tokom sudjenja sprovode istragu (anakrisis) i predsedavaju porotnim sudovima koji donose presudu*
 - *Arhont eponim je zadužen za Dionisije i Targelije (Apolon), njemu se podnose javne i privatne tužbe za loše postupanje sa roditeljima, siročićima, kćerima naslednicima, odredjivanje tutora i slično*
 - *Arhont basileus je zadužen za eleusinske misterije i Lenejske svečanosti (Dionis); njemu se podnose javne tužbe zbog bezbožnosti i sve tužbe za ubistvo koje on prosledjuje odgovarajućim sudskim instancama (Areopag sudi za ubistva i ranjavanja sa predumišljajem, za paljevine i trovanja; sud kod Paladiona sudi za ubistva bez predumišljaja, ubistva po nagovoru, ubistva robova, meteka ili stranaca; sud kod Delfiniona sudi za opravdana ubistva, kao što su ubistvo preljubnika, ubistvo počinjeno u ratu ili tokom sportskih takmičenja; sud kod Freata sudi onima koji su, prognani zbog ubistva, počinili novo ubistvo u izgnanstvu)*
 - *Arhont polemarh prinosi žrtve Artemidi Agroteri (u čast pobede na Maratonu) i Enijaliju, priredjuje pogrebne igre i žrtve zadušnice u čast palih u ratu žrtve u čast Harmodija i Aristogitona; njemu se prinose privatne tužbe koje se tiču meteka,*

stranaca, isotela i proksena i na sud iznosi tužbe protiv oslobođenika i meteka

- Arhonti tesmoteti se bave sudskim poslovima: dodeljuju sudove magistratima, iznose pred narod tužbe za veleizdaju, za predlaganje štetnih zakona, uvode eutinu za stratege; njima se podnose javne tužbe za nezakonito upisivanje među građane i podmićivanje, kao i privatne tužbe koje proističu iz trgovine, rudničkih poslova i odnosa robova i slobodnih ljudi

HELIJEJA/DIKASTERIA

- Sudije porotnici se žrebaju po filama, od strane devetorice arhonata i sekretara tesmoteta, svaki kandidate iz svoje file; kandidata za sudije ima 6000 na broju, svi su punopravni građani stariji najmanje 30 godina, koji ne duguju državnoj blagajni i nisu lišeni građanskih prava; na početku godine oni polažu tkzv. „sudijsku zakletvu“ i stavljaju se na raspolaganje arhontima
- Žrebanje se obavlja na sledeći način:
 - Ulaza u sudnice ima 10 (po jedan za svaku filu), mašina za obavljanje žreba dvadeset (po dve za svaku filu), kovčežića za sudijske žetone 100 (po deset za svaku sudnicu, za svaku filu jedan), još kovčežića u koje se bacaju žetoni izrebanih sudija, i 2 hidrije; na svakom ulazu se postavlja toliko štapova, koliko sudija treba izrebat, i u hidriju se stavlja onoliko žirova koliko je štapova; na žirovima su urezana slova za označavanje sudnice (od 11 do 30)
 - Svaki kandidat za sudiju porotnika ima bronzani žeton sa svojim imenom, patronimikom i demotikom, kao i brojem od A do I (1-10), prema filama; tesmotet prvo žrebom izvuče slova za

pojedinačne sudnice i državni rob na ulaz svake sudnice okači odgovarajuće slovo (od 11 do 30)

- Ispred svake sudnice stoji 10 kovčežića za 10 fila; svaki sudija ubaci svoj žeton u odgovarajući kovčežić, prema broju na žetonu koji označava njegovu filu; rob dobro protrese kovčežiće i tesmotet iz svakog izvuče jedan žeton; izvučeni pojedniac (*empektes* „uglavljivač“) potom sve žetone iz svog kovčežića/file uglavljuje u red za žrebanje (*kanonis*) na kojem stoji isti broj kao na kovčežiću i kojih ima pet na svakoj spravi za žrebanje (red obično obuhvata 50 mesta za žetone ljudi iz iste file, a žreba se manji broj od toga, nekada samo jedan)**
- Arhont sa strane ubacuje u okrugli otvor na kamenu, u vrstu levka koji je izdubljen celom visinom kamena, od vrha do dna, onoliko loptica koliko ima žetona u redu njegove file, pri čemu broj belih odgovara broju sudija koji je potreban za konkretnu priliku (ubacuje se uglavnom jedna bela loptica na svakih pet žetona); kada okretanjem ručice postavljene pri dnu mašine za žrebanje otvori levak i ispusti jednu lopticu i ona bude bela, vadi žeton koji je bio na redu i proziva sudiju čije se ime nalazi na žetonu; izrebanu sudiju prilazi i izvlači žir sa brojem sudnice iz hidrije, pokazuje broj arhontu i ovaj njegov žeton stavlja u odgovarajući kovčežić za sudnicu u kojoj će suditi; kandidatima koji ne budu izvučeni „uglavljivač“ vraća žeton do sledeće prilike (sutradan ili nekog drugog dana)**
- Svaki sud dnevno može presuditi u četiri privatne parnice ili jednoj javnoj**
- Vreme za govore suparničkih strana ograničeno je u skladu sa vrednošću parnice: od 52 do 24 minuta ukupno**
- Po okončanju govora suparničkih strana, bez učešća advokata, sudije glasaju; svaki ima dva istovetna žetona,**

pri čemu je osa jednog šuplja, a drugog puna: probušeni žeton je namenjen tužiocu, puni optuženom; prilikom napuštanja sudnice, sudije prolaze pored dva suda – bronzanog i drvenog – u bronzani ubacuju svoj glas za tužioca ili tuženog, u drveni nevažeći

- Većina glasova odlučuju o pobedniku, a ako je broj glasova jednak, parnicu dobija optuženi
- Na kraju sudije odredjuju kaznu, koja već može biti definisana zakonom ili je treba na licu mesta odrediti, prema predlozima tužioca i tuženog; na presudu narodnog suda ne postoji mogućnost žalbe

DNEVNICE DRŽAVNIH SLUŽBENIKA U IV VEKU:

- Narod za učešće na Skupštini – 1 drahma za običnu skupštinu, jedna i po za glavnu
- Sudije porotnici – tri obola=pola drahme
- Članovi Veća od 500 – 5 obola + 1 za hranu, ukupno 1 drahma

Arhonti ne primaju platu, već samo 4 obola za hranu
Stratezi ne primaju platu